

Informacja dla hodowców – rolników
dot. programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła w Polsce

Enzootyczna białaczka bydła jest chorobą zwalczaną z urzędu, dlatego eliminację tej jednostki chorobowej dokonuje się na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2004 r. Nr 69, poz. 625 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2005 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 30, poz. 260).

Większość przypadków enzootycznej białaczki bydła diagnozowana jest na etapie przedklinicznym. W tym celu do diagnostyki wykorzystuje się metody badania serologicznego.

Podstawową zasadą prawodawstwa krajowego, tj. przepisów ww. ustawy, jest obowiązek zgłoszenia podejrzenia choroby przez posiadacza zwierzęcia lub przez inne podmioty wskazane w tej ustawie właściwemu powiatowemu lekarzowi weterynarii. W przypadku otrzymania wyniku dodatniego badania zwierzęcia, zakażone bydło, jak również jego ostatnie potomstwo urodzone pomiędzy badaniami podlegają ubojowi.

Wyjątek stanowi postać kliniczna choroby (postać guzowata), przy której zwierzęta podlegają zabiciu i całkowitemu zniszczeniu.

Zgodnie z art. 42 wspomnianej wyżej ustawy, w przypadku wystąpienia podejrzenia enzootycznej białaczki bydła, posiadacz zobowiązany jest do niezwłocznego zawiadomienia o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej, najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Tak samo muszą postępować wszystkie podmioty oraz osoby mające kontakt ze zwierzętami w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych lub zawodowych. Ponadto, posiadacz zobowiązany jest do pozostawienia zwierząt w miejscu ich przebywania i niewprowadzania tam innych zwierząt; uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się zwierzęta podejrzane o zakażenie lub chorobę lub zwłoki zwierzęce; wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów, w szczególności mięsa, zwłok zwierzęcych, środków żywienia zwierząt, wody, ściółki, nawozów naturalnych w rozumieniu przepisów o nawozach i nawożeniu i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu, w którym wystąpiła choroba; udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej zwierząt i zwłok zwierzęcych do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy ich wykonywaniu; udzielania

organom Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w imieniu tych organów wyjaśnień i podawania informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu.

Pobieranie próbek krwi do badań diagnostycznych, badania diagnostyczne oraz postępowanie administracyjne powiatowego lekarza weterynarii w celu wydania decyzji administracyjnej dotyczącej:

- **zablokowania stada z powodu wystąpienia choroby,**
- **usunięcia reagującego bydła ze stada – ubój/zabicie;**
- **wszelkich innych działań np. dezynfekcja;**
- **wypłaty odszkodowania za ubite/zabite zwierzęta z powodu enzootycznej białaczki bydła;**
- **uznania stada za urzędowo wolne od tej choroby oraz wszelkie inne działania Inspekcji Weterynaryjnej**

są finansowane z budżetu państwa.

W przypadku otrzymania wyniku dodatniego w kierunku enzootycznej białaczki bydła, powiatowy lekarz weterynarii podejmuje następujące działania:

- a. wyznacza ognisko choroby;
- b. powiadamia podmiot skupujący mleko o zawieszeniu temu stadu statusu stada urzędowo wolnego od choroby;
- c. zakazuje przemieszczania bydła do stada oraz ze stada, chyba że przemieszczenie to jest przeprowadzane w celu dokonania natychmiastowego uboju;
- d. zakazuje karmienia mlekiem pochodzącym od krów, u których stwierdzono chorobę, chyba że:
 - zostanie ono poddane obróbce cieplnej,
 - będą nim karmione wyłącznie zwierzęta z tego samego gospodarstwa;
- e. zakazuje dostarczania mleka pochodzącego od krów, u których stwierdzono chorobę, do zakładu przetwórczego w celu przetworzenia, chyba że zostanie ono poddane obróbce cieplnej odbywającej się pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii;
- f. nakazuje odosobnienie w stadzie zwierząt, u których stwierdzono chorobę, a następnie:
- g. nakazuje wykonanie testów w kierunku enzootycznej białaczki bydła u pozostałych zwierząt w wieku powyżej 12 miesięcy życia w tym stadzie;
- h. nakazuje przeprowadzenie oczyszczania i odkażania:
 - miejsc dotychczasowego utrzymywania tych zwierząt,

- sprzętu i narzędzi używanych do pozyskiwania i przechowywania mleka od tych zwierząt,
 - sprzętu i narzędzi używanych przy utrzymywaniu tych zwierząt;
- i. nakazuje przeprowadzenie odkażania nawozu naturalnego;
 - j. nakazuje zabicie lub ubój zwierząt, u których stwierdzono chorobę.

Zgodnie z art. 49 ww. ustawy, za bydło zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy, przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania, przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa. Odszkodowanie przysługuje w wysokości wartości rynkowej zwierzęcia. Wartość rynkową zwierzęcia określa się na podstawie średniej z 3 kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz 2 rzeczoznawców wyznaczonych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) z listy prowadzonej przez powiatowego lekarza weterynarii.

W przypadku zwierzęcia poddanego ubojowi, którego mięso jest zdatne do spożycia przez ludzi, odszkodowanie pomniejsza się o kwoty uzyskane ze sprzedaży mięsa i ubocznych produktów zwierzęcych pozyskanych od tego zwierzęcia (ma zastosowanie m.in. w przypadku enzoptycznej białaczki bydła).

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania produkty pochodzenia zwierzęcego, środki żywienia zwierząt oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażaniu.

Odszkodowanie przysługuje w wysokości wartości rynkowej zniszczonych produktów pochodzenia zwierzęcego, środków żywienia zwierząt oraz sprzętu, określonej na podstawie średniej z 3 kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz 2 rzeczoznawców wyznaczonych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) z listy prowadzonej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Decyzja w sprawie odszkodowania wydana przez powiatowego lekarza weterynarii jest ostateczna. Posiadacz zwierzęcia niezadowolony z tej decyzji może, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

Osobom, którym nie przysługuje odszkodowanie, a które przyczyniły się do szybkiej likwidacji choroby zakaźnej, wojewódzki lekarz weterynarii, na wniosek powiatowego lekarza weterynarii, może przyznać nagrodę ze środków budżetu państwa.

Wyplacone odszkodowania, nie podlegają zajęciu na pokrycie należności publicznych, jeżeli zostaną wykorzystane na odtworzenie wcześniej posiadanego stanu zwierząt.

Szczegółowy katalog wydatków ponoszonych przez Inspekcję Weterynaryjną, a związanych z realizacją programu obejmuje w szczególności wydatki ponoszone na:

- 1) zakup odczynników, testów i innych materiałów do badań laboratoryjnych;
- 2) zakup produktów leczniczych weterynaryjnych i wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej, a także sprzętu jednorazowego użytku, niezbędnych do wykonywania zabiegów profilaktycznych lub diagnostycznych oraz pobierania próbek do badań laboratoryjnych;
- 3) dojazd w celu pobrania próbek oraz dowóz próbek do laboratorium;
- 4) transport zwierząt do rzeźni w celu wykonania uboju związanego ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt, dokonanie takiego uboju, odkażanie rzeźni po takim uboju, zastosowanie odpowiednich technologii przetwarzania mięsa oraz unieszkodliwianie ubocznych produktów zwierzęcych;
- 5) unieszkodliwianie przez wyspecjalizowane podmioty gospodarcze odpadów powstałych przy badaniach laboratoryjnych chorób zakaźnych i zoonoz;
- 6) odkażanie przez wyspecjalizowane podmioty gospodarcze pomieszczeń, miejsc przebywania i utrzymywania zwierząt, środków transportu oraz miejsc załadunku i miejsc przeprowadzania zwierząt, zarządzane przez powiatowego lekarza weterynarii;
- 7) odszkodowania, zapomogi i nagrody za zwierzęta zabite lub poddane ubojowi z nakazu powiatowego lekarza weterynarii lub padłe z powodu zachorowania na chorobę zakaźną podlegającą obowiązkowi zwalczania, odszkodowania za zniszczone z nakazu powiatowego lekarza weterynarii produkty pochodzenia zwierzęcego, środki żywienia zwierząt i sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu;
- 8) wynagrodzenia i dojazdy rzeczoznawców powołanych do oszacowania wartości rynkowej zwierząt, produktów pochodzenia zwierzęcego, środków żywienia zwierząt i sprzętu, niezbędnych do ustalenia wysokości odszkodowań, o których mowa w pkt 7;
- 9) badania laboratoryjne zlecone do wykonania laboratoriom innym niż zakłady higieny weterynaryjnej;
- 10) wynagrodzenia lekarzy weterynarii i innych osób wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do wykonywania określonych czynności

związanych ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt, zoonoz lub biologicznych czynników chorobotwórczych wywołujących te choroby, zwrot kosztów dojazdu do miejsca wykonania czynności oraz użytych produktów leczniczych weterynaryjnych i wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Wynika to z faktu zaszeregowania enzootycznej białaczki bydła do chorób podlegających obowiązkowi zwalczania wymienionych w załączniku Nr 2 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2004 r. Nr 69, poz. 625 z późn. zm.).

Przy realizacji programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła nie przewiduje się kosztów, które mieliby ponosić posiadacze zwierząt. Jednakże, w przypadku gdy posiadacz zwierząt nie zastosował się do obowiązków związanych ze zwalczaniem enzootycznej białaczki bydła, nałożonych przepisami ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, lub do obowiązków określonych w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt, wyżej wymienione odszkodowania nie przysługują (art. 49 ust. 7 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt).

Do bezpośrednich korzyści wynikających z realizacji programu zaliczyć należy:

- a. eliminację ze stad bydła zakażonego wirusem enzootycznej białaczki bydła
- b. uzyskanie lub odzyskanie przez stada statusu „stada urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła”,
- c. eliminację wirusa enzootycznej białaczki bydła z populacji bydła w takim stopniu, który umożliwi uzyskanie przez poszczególne regiony w Polsce statusu „regionów urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła”,
- d. utrzymanie przez regiony statusu „regionów urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła” i docelowe uzyskanie przez Polskę statusu kraju „urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła”.

Do korzyści wynikających pośrednio z realizacji programu zaliczyć należy:

- a. umożliwienie posiadaczom stad, w związku z faktem nabycia przez stado statusu „stada urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła”, wprowadzania do handlu zwierząt pochodzących z tych stad, a tym samym poważnego zwiększenia opłacalności prowadzonej działalności,

- b. zmniejszenie ilości stad zakażonych wirusem enzootycznej białaczki bydła, co po osiągnięciu poziomu zakażeń mniejszego niż 0,2 % w skali regionu, pozwoli na zmianę cyklu programu monitoringowego ze 100 % stad badanych corocznie na 100 % stad badanych w okresie 3 letnim (około 33 % stad rocznie). Pozwoli to na obniżenie kosztów prowadzonego monitoringu,**
- c. zmianę sposobu pobrania próbki poprzez eliminację próbek krwi na rzecz badania próbek zbiorczych mleka – nieinwazyjna metoda pobierania próbek,**

Główny Lekarz Weterynarii po sprawdzeniu dokumentacji dot. ograniczenia występowania tej choroby w regionach do poziomu niższego niż 0,2% wystąpi do Komisji Europejskiej o uznanie tego obszaru za oficjalnie wolny od enzootycznej białaczki bydła. Po weryfikacji wniosku przez Komisję Europejską zostanie wydana odpowiednia decyzja, co spowoduje że wskazane regiony, a w konsekwencji Polska będzie zaliczona do grupy krajów oficjalnie wolnych od tej choroby. Skutkować to będzie swobodą w handlu wewnątrzspółnotowym bydłem.